

JURNAL.

PENTRU RESPÎNDIREA SCIINTELOR NATURALE ÎN ROMANIA

Redigeat

de

Professor Dr. Iuliu Barasch și D. Ananescu.

Coprire: Despre originea saŭ rasele speciei umane. — O Vênătoare de Foc. —
Duce calamități publice în India.

DESPRE ORIGINEA SAŬ RASELE SPECIEI UMANE.

ARTICOLUL II.

Rassa Caucasica. Grecii. Cei mai vechi locuitori ai Greciei aŭ fost Pelascii din familia ariană, pe lângă care se adaugă Elinii și alții fiind de populațiunile thrace. Comparând grecii moderni cu stremoșii lor, precum ne aŭ făcut conosit istoricii, poeții, statuarii și câteva capete osóse, admirăm persistența unui tipu nobilu și frumosu în miđlocul unei profunde decadente, căci în fisionomia lor se pă-

streață încă suvenirul vechilor dille. Mult timp s'a crezut că artistii greci au dat capetelor Deilor lor forme ideale, care esagerau mult frumusețea formelor reale; dar un cranu din colecțiunea lui Blumenbach dovedește că, sub raportul proporțiilor și al conturului general al capului, arta a mers arare-ori mai departe de cât Natura, și Pouquenville a găssit în Móreă tipii care au inspirat pe statuarii antici, astfel în cât capul lui Apollon phytianul ne 'nfăciședă o imagine fidelă și demnă d'a fi consultată. Pouquenville ne dice despre locuitorii din Móreă că sunt în general mari și bine făcuți, ne laudă portul majestuos, aerul imponent, formele elegante, trăsurile frumoșe și animata fisionomie a femeilor din Sparta, trăsurile bărbătești, regulate și 'nalta statură a oamenilor.

Femeile din Taiget au portul Palladei, Lacedemonenele au pèrul blond și ochii albaștri, Messeneenele sunt însemnate prin pèrul negru și grăssimea lor; ș'aici vedem că sub conturul general tipul grecu admite differințe mai mult sau mai puțin locale.

Italianii, Populația Italiei a eșit mai exclusivă din familia ariană, și cu tóte acestea se compune de deosebite elemente care au venit să se amestece sau să se lupte p'acest frumos pământ și sub acest ceru admirabil.

P'ntre tipul comun și meridional care de la piciorle Alpilor, pină la extremitatea peninsulei se conóște o figură italiană, cu tot amestecul populilor, și se deosebesc bine caracterele care le diferențiază. La sud și spre partea orientală a Apeninilor se găsește adevêratul tip grecu; la nord predomină figurile galice; în Toscana și 'n țerrile vecine se găsește mai mulți descendenți din vechii Etruscii veniți dupò cum se dice din Grecia septentrională, ș'alle căror forme pline, rotunde, s'au păstrat pe capacele sarcofagilor; în fine populația latină, alle cărei trăsuri s'au conservat de câteva busturi alle primilor Împêrați, are numeroși reprezentanți în țerrile Italiei occidentale care vecinédă Roma, și chiar într'acéstă capitală.

Am avut ocaziune a studia în general acesti doi populi, și 'ntr'adevêr comparând grecele cu romanele am observat la celle d'ântéi frumusețea formei corpului și majestatea por-

tului, iar la celle d'al doouiea, vioiciunea fisionomie, regularitatea trăsurilor și nobleța aerului.

Mai nainte d'a intra în studiul altor tipii, notăm că se află în Pyrenei, Basci franceși și Biscayeni spanioli, remășițele unei rase numeroșe, care altă dată sub nume de Iberi posedau sudul Franciei și o mare parte din Spania precum și insulele vecine, probabil ș'o parte din Italia. A judeca astă rassă dupò Basci franceși, care presintă într'un grad eminent tóte trăsurile națiunelor indo-europene, însé limba lor nu se raportă pân'acum la nic'una din celle trei familii alle tipului Caucasianu.

II. Rassa Mongolă. Spre est (răsărit) de Gang și spre nord (miază-nopte) de Himalya și și de Iran, adicò pe cea mai mare parte a continentului asiatic, tipul caucasian face loc celui ce Blumenbach și Cuvier au propus a se numi tipu mongolă. Numeroșele popóre care 'lu caracterisă represintă o mare rassă care a descinsu (coborit) dupò 'nalțimele munților Altaï, precum ómenii de rassa caucasică au descinsu dupò muntele Caucasu. — Comparând rassa Mongolă cu cea Caucasiană găsim următoarele caractere:

Ovalul capului Caucasianu se degradă în capul mongol și dă pentru conturul obrazului un felu de losanj. Asta provine din dezvoltarea ósclorú malere ș'a arcadei zigomatice care dă multă lățire și ridică umerul obrazului către timple făcendú facia mai multú lată de câtú lungă, și predominindú cranul. Asta este trăsura cea mai caracteristică a tipului mongol. Curbătura arcadei este astfel că partea capului care domină ia o aparență piramidală, în același timp unghiul estern al ochilor este ridicat și pleoapele suntú ca legate și jumătate închise. Așia ochii lor suntú mici, fruntea și spaciul interocular sunt turtite, nasul latú (și acesta provine din causă că mumele țin copii când sunt mici pe dênsele și 'i lassă de se lovesc cu nasul de corpul lor), buzele gróșe și adesea macsila superióră este eșită afară. Colórea peleii este în general gâlbivie, pèrul capului este drept, negru și grosú, arare ori se găsește aici ochii albaștri și pèrul blond. Unghiul facial este de 80°.

Popórele care ne 'nfăciședă caracterele rasei Mongole, formédă trei grupe mai mult sau mai puțin naturale, și ocupă trei pozițiuni geo-

grafice destul de bine limitate: 1° grupa continentală în care intră: Mongolii curat disu, renumiți sub Attila, Gengis și Tamerlan, Calmucii, Tungusii, Siberii, și Turcii osmanlii, al căror tip s'a modificat mult, mai cu seamă al celor mai civilizați, prin alianța lor cu femeile de tipul Caucasian. 2° Grupa țărilor boreale în care intră Esquimoi, Groenlandezii și locuitorii din insulele Kurile; unii antropologiști fac dintr'această grupă o rasă a parte numită: hyper boreană. Și 3° grupa regiunilor de către Est și Sud precum locuitorii din insulele Aleutine, din Corea, din India, China, Japonia și din peninsula Indochina.

III. Rassa Ethiopică. Populii care locuiesc în centrul Africei la pôlele munților Atlas, în Ethiopia, Nubia, Senegambia și Guinea prezintă un tip deosebit de cele două precedente și se numesc tipul ethiopică.

Caracterele lor sunt: un cran lungărețu, strîmt la regiunile temporale, maxilarul superior se 'nclină și se proiectă 'nainte, fruntea îngustă, nasul turtit, buzele gróse, ochii rotunzi și eșiți afară, bine degagiați de pleope, sclerotica galbenă, părul negru și lănos, dinții albi care contrastă cu pelea lor cea neagră; facia este dezvoltată în sensul lungime și predomină craniul, unghiul facial 70°

Acestea sunt caracterele fizice principale; mai adăogim, că basinul în particular și trunchiul în general au mai puțină dezvoltare în lățime, în acest tipu de cât în celelalte. Aici se vede un felu de tendință către formele patrumanelor c'o diferență însemnată între cele două secse. Membrele superioare sunt proporțional lungi, cele inferioare puțin arcuate în intru se însemnează prin lungimea și turtirea pulpelor, au pielea môle, fragedă și colorată cu nuanțe ce se apropie de negru; nădușala lor este d'o odóre tare, și specială, și părăsitele lor deosebite d'alle noastre. Cea mai mare parte din populațiunea astei rase este despărțită în mici popóre, mai mult sau mai puțin selbatice, ducând o viață de tribu, mai fără nici o industrie, fetișisti, adesea în resbellu unii în contra altora având tendința prin ei însiși a descinde și a se 'mpucina de cât a se ridica și a se mări.

IV. Rassa Hottentotă. Acesta este rassa cea mai degradată și cea mai miserabilă a

speciei umane, alle cărei caractere se 'mpart între tipul Ethiopic și cellu Mongolü. Ei au talie mică, colórea fumărie, Ethiopi prin prognatismul faciei, îngustimea capului, forma nasului și a buzelor, aspectu părului lănosu, Mongoli prin pometele eșite afară și ochii lor mici, ridicați la unghiul esternu, facia lor dar este dezvoltată într'amênduoe sensurile aruncată înainte și predominant craniul. Femeile lor dobîndesc cu etatea (vârsta) o mare umflătură ventrală (la burtă) și o masă de grăssime considerabilă pe muschii ședutului.

Hottentotii se bucură prea puțin de articulația sunetelor. În Africa meridională se află un popor numit Ghilani la care extremitatea regiunii coccigiene se prelungesce puțin în formă de códă; acest popor este anthropofagu și are idei bizare despre Religie și despre Dumnezeu.

Cafrii sunt mai superiori în privința acesta căci cred în nemurirea sufletului și într'o Divinitate 'naltă.

Populii din America nu pot forma o rasă deosebită, fiind că participă din caracterele raselor ce am descris pân'acici. Așia la nord se găsesce tipul Mongolü în Mecsic și Newyork se găsesce amestecat și tipul Caucasian; spre amiași în Brasilia, Botocudos, se găsesce tipul Hottentot dar colórea lor este roșie. În Oceania Alfurusii, Păpuasii țin tot d'această rasă degradată.

Sub influința Cristianismului popórele ce descriu au intrat pe calea dezvoltării, unde deja au făcut progresse însemnătore, dar cei mai mulți Indieni din America au ramas refractarii (nesimțitori) la civilizație, și duc o viață care pe fiă care an, din cauza bólelor ș'a resbellelor sângeróse, numérul lor se 'mpucinează din ce în ce; caracterul lor este sălbatic, independent, tăcut și îndărătnic. Dintre locuitorii pământului Caraibii și Patagonii au talia cea mai 'naltă, iar Eschimoii și Groenlandezii au talia cea mai mică.

Din cele ce am dezvoltat conchidem: că omul póte fi considerat ca o creațiune a parte în marele imperiu al Naturei; că rasele umane cele mai principale sunt patru, după Geoffroy Sf. Hilaire, după Cuvier 3, după Dumeril 6, după Agassiz 8. Acesta provine fiind că ceea ce pentru unii este un tipu sau o rasă, pentru alții este o nuanție între o rasă și alta, că tipii prin-

cipali suntu într'un raport intimu cu circumstanțele pământului locuit de dênșii, cu fisionomia și caracterele fiă-cărui continent; ca tipii tind a se reproduce, dacã nu în totalitatea caracterelor, cellu pucin în trãssurile celle mai caracteristice, în diferite puncturi alle globului fôrte depãrtate unele de altele, și cã dela un tipu la altu se aflã o multime de nuanțe și de tranșiuni gradate. S'a pretinsu cã'n antichitate tipul umanã a fost reprezentat prin rassa cea mai degradatã, care apoi s'a perfecționat cu încetũ, ânsẽ tôte documentele istorice ne duc în Asia, în locul acella unde a fost leagãnul primei societãți umane, unde și astãđi se gãsesce tipul cellu mai frumos; la din contra ar trebui sã gãssim în Caucas tipul negru, ceea ce nu esistã. D'aiçi s'aũ respãndit ómenii pe suprafacia pãmântului și agentii lumei esteriore precumũ: cãldura, aeru, apa, nutrimentul și deosebitele obiceiuri și superstiții religiose, aũ contribuitũ ca tipulũ frumosũ sã se degrade și sã

dea nascere la mai multe rase inferiore acellia din care aũ provenitũ: S'a mai pretinsu o creațiã multiplã, adicõ: Bunul Dumnezeu a pututu crea mai multe perechi de ómeni în diferite puncturi alle globului, adicõ: prin alte vorbe, cã fiã-care rassa a vëđutũ lumina în loculũ în care se aflã. Acestã idee ar anula întrebarea: cum și pe unde aũ trecut ómenii în America într'unũ timp cândũ navigația nu era âncẽ conșcutã? Cei ce admit Creațiunea unicã (și sunt în majoritate) respund, cã altã datã contineutulã vechiũ era unitũ cu cellu noũ sau despre partea Asiei, sau despre partea Europei, și cã un catalismũ posterior a format strãmtõrea lui Bering și altul oceanulũ Atlanticũ, dupõ cum în timpii mai moderni s'aũ formatũ strãmtõrea Gibraltar și marea Mõrtã. Vom reveni asupra acestei chestiuni importante cândũ vomũ tracta despre formarea mãrilorũ și orografia pãmântului.

A.

O VÃNÃTORE DE FOCE.

Cei vechi credeã cã esistã în Naturã ființe privilegiate care potũ trãi în apã și pe uscatũ; observațiunile moderne aũ probatũ cã, afarã de duoe. trei esceptii, fiã-care animalũ n'are de câtũ un singurũ sistem de respirație și nu põte respira în duoe elemente deosebite. Unele aũ plãmõni și trachee sau organe de respirație terestrã, altele aũ branchii sau organe de respirație aquaticã. Cu tôte ácestea sunt multe animale care aũ organe pentru respirațiunea aerianã și trãesc în apã. Unul dintr'aceste animale este fõca, a cãrei viață, organizație și folosul ce trage omul dintr'ânsa vom cerca a le face cunoscute lectorilor nostri într'acest articolũ.

Aceste animale sunt cunoscute din cea mai depãrtatã antichitate, și poeții s'aũ însãrcinat cei d'ântãiu d'a ne transmite istoria lor înfrumusețind'o cu celle mai strãlucite ficțiuni alle imaginațiunei lor. Dar probabil ei n'aũ cunoscut de cât fõca comunã care se aflã pe ținurile Mediteranei, și asta le a fost d'ajuns ca sã in-

vente Tritonii, Sincerele, Nereidele și tõtã curtea aquaticã a lui Neptun 1).

Sã ne transportãm un momentũ cu mintea pe fericitele ținuri alle Mediteranei, a cãrei unde limpeđi reflectã umbrele olivilor (maslinilor) grenađilor ș'a viilor. Valurile bãlãnd continuũ rocele de calcar, sapã grotte și caverne pline pe jumãtate cu apã și pe care imaginația superstițioasă sau poeticã a populat cu ființe misteriose sau terribile. Acolo era locuința Sirenelor, Tritonilor, geniilor tempestelor, și n secolul median aste grotte întunecoșe erau palaturile fieeler de marc. Astãđi ancẽ, când ceriul este acoperit cu nuori groși, când vintul suflã cu sgomotũ pin arborii pãdurilor și sbircesce suprafacia apelor într'o nõpte de tõmnã, marinarul imprudent apropie barca sa de aste grotte întunecoșe, din care auđind cã esũ sunete sgomotõse se nfrico-

1) Înotãnd focile, înaltã d'asupra apei capul lor rotund avënd ochi mari, vii și plini de dulceață, umerii rotunđi, mamele pectorale, astfel cã vëđute la ore care distanție când apar pe suprafacia mãrei, aũ putut fôrte bine ómenii sã le ia drept ființe estraordinare, precum: Sirene și Tritoni.

șadă. 'i scapă lopețile din mână, și de va mai întârția se va vedea încongiurat de felurim de fantome etc. Intrați în coliba unui pescar după marginea mării, ședeți pe vatra lui și veți vedea cum vă va narra lungi istorii asupra cavinelor mării, ce de la Carybda și Scylla acellși fapte au dat loc la superstiții foarte variate. Sirenele, monstruósele fiie alle lui Achelous și alle Calliopei cu corpu de femee, cu códă de pesce, cu

cantece melodióse și perfide, puteau să placă imaginațiunilor grece și romane din timpul lui Homer și ai lui Virgil și călătorii iubitori de minuni narrau acestea cu mare plăcere; tóte acestea au dispěrut astăzi înaintea sciinței.

Focele sunt animale a căror organizație este foarte singularie. Destinate de Natură a petrece cea mai mare parte din viața lor în ape, notătore le erau mai trebuincióse de cât picioare. Bra-

O vânătoare de focie.

ciele și antebraciile sunt scurte și vîrite sub pele, mâna și degetile în numer de cincî sunt, din contra, foarte lungi și nvedile într'o membrană, ceea ce le face a semăna cu notătorele; picioarele din dărăt asemenea cu palmure sunt întinse în lungul corpului sub pele pînă la talpe, și în mijlocul cărora se află o códă scurtă. Corpul lor lungărețu, cilindricu, avind colóna vertebrală flexibilă și mobilă. În general pelea lor este alunicosă și acoperită cu păr scurt și tare. Botul

lor seamănă cu al vacilor și este garuisit cu mustăți tari, adesea par a fi articulate ca antenele insectelor. Aceste mustăți sunt scobite în ântru și au la baza lor o mulțime de nervi, ceea ce face dintr'ensele organele cele mai esențiale pentru tact.

Capul este rotund și nările au înlesnirea d'a se închide prin ajutorul unor valvule, când animalul se cufundă. Ochiul lor sunt mari rotunzi și strălucitori, avend privirea inteligentă și blândă,

pleopele mai nemobile consistă într'o mică îndoitură fără cene. Urechea n'are pavilion, sau 'lu are prea mic și are proprietatea d'a se strînge ș'a se închide când focă se afundă. Limba este grosă plină de papile și bifurcată la extremitate. Creierul lor este prea dezvoltat și cerebelul destul de mare, d'aceea focile au multă inteligență. Stomacul lor are forma unei semilune ale cărei două extremități sunt întorse 'nainte, intestinele sunt lungi și formedă numeroase circumvoluțiuni, ficatul prea mare, inima ovoidă plămônii ne divisați în lobi. Carnea lor este unturosă și acoperită cu un strat gros de grăsime mai liquidă din care se estrage untu, sângele lor este foarte abundat și negru. Scheletul lor mai nu se deosebesce d'al celorlalte mamifere; oșele braciilor ș'ale gambelor sunt mai scurte, apofizele spinose ale vertebrelor sunt flexibile, ceea ce le permite d'a îndoi corpul și d'a ridica verticalu capul și peptulă afară din apă, pe când restul trunchiului 'notă într'o poziție orizontală. Sternumul este compus de zece piese înguste, au cinci vertebre lombare, patru sacrate și douăsprezece codale, basinal lor este lung și strîmt; în fine cele două oșe pubis sunt lungi și articulate ca și la omu.

Ca să studie cine-va măsurile focilor, trebuie să le urmeze pîntre stîncile după marginea mării până 'n ghiacele eterne ale poliloru, le va vedea giucându-se pîntre tempeste (furtani) pe valurile iritate petrecînd mai totă viața lor în apă, nutrindu-se cu pesci, crustacei (raci) și scoici mici ce pescuesc cu multă adresa și nu vin pe uscat, unde nu se pot mișca de cât tîrîndu-se, de cât ca să allapte puii, să se 'ntindă și să dormă cu voluptate la sora, pe uscat se nutresc și cu earbă; sunt cele mai bune notătoare dintre mamifere după Cetacei. Focile sunt prea sociale, și iubesc cu pasiune familia lor care este foarte numerosă, fiind-că un bărbat are 10-13 femei; așa când se perde un membru, cei-l-alți se 'ntristedă și varsă și lacrimi, dar de și sunt blînde și au mare tandrețe, focile sunt și prea severe și foarte jaluze; așa spre es. pentru cea mai mică nesupunere sau greșală pedepsesc aspru pe puii lor, și adesea între bărbați se ved lupte sîngerose, când un rival voesce să ia femelele altuia; după luptă învingătorul devine capul și

stăpînul familiei învinse. Se mai bat asemenea ca să, și păstreze locul, ce fiă-care bărbatu ocupă tot-d'a-una p'o. peatră mare, ce și a alesu pentru locuință, și când un alt bărbat vine ca să 'lu gonescă, lupta începe și nu se termine de cât cu fuga sau cu mórtea celui mai slab. Steller în călătoria sa pe oceanul nord, lângă strîmtóra lui Bering, a observat lupte și resbelle sîngerose între mai multe familii de focle: eacă și pîntre animale lupte pentru apărarea familii și a proprietăți.

Se face în mările polare de la nord o vîntătoare activă asupra focilor și sunt căutate pentru grăssimea și dinții lor.

În timpul tempestelor, când fulgerile strălucesc p'un ceriu înorat, când tunetul bubue și ploaia în torente cade cu sgomot, atunci focilor le place a eși din mare ca să se gióce pe țermurile nisipose. Din contra când ceriul este frumos și rașele sora 'ncăldesc pămîntul, atunci se pare că focile nu trăsesc de cât ca să dormă, și d'un somnă așa de profundu, în câtu este foarte lesne când le prinde cine-va în starea acesta d'a se apropia de dênsele ș'a le omori cu prăjină sau cu lănci.

La fiă care plagă (rană) ce priimesce, sângele țîșnește cu mare abundenție, pentru că grăssimea lor e străbătută d'o mulțime de vine. Cu toate aste plage, care se par deștul de primejdioase a rare ori compromit viața animalului, afară numai să nu fiă prea adînci; ca să le omore trebuie să atace un organ principal sau să le lovească în capu cu un baston puternic. Dar nu se pôte apropia cine-va așa lesne de dênsele pentru că, când familia dorme, este tot-d'a-una unu care veghiață ca să descepte pe cei-l-alți îndată ce aude sau vede ceva. De multe ori vîntătorii suntu siliți să se lupte d'apropie cu dênsele ca să le omore, căci o lovitură de puscă nu le pôte face un mare rău, așa au viața de tare. Când se ved încongiurate de vîntători, se apără cu curagiū; de multe ori se aruncă pe armele vîntătorilor și le sfăramă cu dinții lor puternici; dar cu toate astea luptă este fără pericol pentru omu. Untura ce se scóte din grăssimea focilor are acelleași întrebuințări ca și aceea a Balenei, cu deosebire că are avantagiū d'a nu scóte o odóre urită.

Unele specii dintr'acastă familie au o blană

mai mult saŭ mai pucin grósă, din care fac vesminte unele popóre de la nord. Cu aceste piei locuitorii de la Kamtchatka (Kamtshadale) fac baidar (fel de corăbii); fac și lumânări cu grăsimcea, care tot d'o-dată este ș'o mâncare delicată. Carnea prósăpătă a acestor animale este nutrimentul lor din tóte zilele, -cu tóte că este scórtósă și are o odóre prea neplăcută, o usucă la sóre saŭ o afumă făcând provisii pentru iarnă. Englesii și Americanii de la nord sunt populii care facú, sub raportulú comercialú, vênătóre de foca mai întinse, și întreținú pe fiă-care anú mai multú de 60 corăbii avëndú dela 200-300 butóie.

Acéstă pescuire saŭ mai bine acéstă vênătóre cere cheltueli considerabile și preparative ca și pentru pescuirea Balenei. Campania ține câte odată trei ani în mijloculú privațiunilorú și primejdiilorú cellorú mai neauđite, se 'ntâmplă adeseea că corăbii destínate pentru acestú felú de comerciú lassă ómenii într'o insulă ca să vênede, și mergú 2000 leghie mai departe ca să depue alții; adeseea s'a întâmplatú că marinariiú au fostú lăssați mai multii ani în pământuri pustii pentru că corabia a făcutú naufragiú și prin urmare n'a pututú să 'i ia la epocele otărite. Untulú este importatú în Europa și în Staturile-Unite, iarú pelea se vinde în China. Afară de untú, care e tot așa de stimatú ca și al balenei dínții morselorú prețuesc mai câtú și untú și care au chiarú mai multă valóre de câtú fildeșu, mai cu sémă dínții cei mari fiindú d'o structură mai compactă și mai tare. O singură focă póte prețni aprópe 7-8 galbeni, o morsă ceva mai multú.

Terminămú prin a dice duoe trei vorbe asupra domesticirei focelorú. — Când e prinsă ténéră se lipesce de stăpínulú seú, pentru care manifestă o afecțiune așa de vie ca și a căneluí. Ca și acesta ea conósce vocea stăpínului, 'i se supune, 'lú mingăe și dobîndesce lesne aceeași educație precatú 'i promite organisaatiá sa.

S'aú vędutú multe învętate de corăbieri aface óre care întorsături, pe care le essecutau la comanda lorú cu destulă adressă și multă bună voință. Pe lâng' o mare blândete de caracterú, foca unesce o intelligință egală cu aceea a căneluí. D'aceea este vrednicú de însemnatú că din tóte animalele ea este care are creeru cellú mai desvoltatú în proporțiá cu massa corpului. Este affectuósă, bună, pacientă, dar nu trebuie să abuse cineva d'aceste cualități, maltratându-o pe nedreptate, căci atunci cade în disperatié și devine primejdiósă. Ca s'o conserve multú timpú și sănétósă este de neapăratú trebuință a o ține o mare parte din zi, și mai cu sémă cândú 'și face dejunulú și prândiul, într'un basin jumătate plin cu apă și nóptea s'o culce pe paie. Astfelú tratatá și nutritá cu pesce póto s'o ție vie mai multii ani. — Amú vędutú la grăgina zoologică din Londra o frumósă focă conservatá de mai multú timpú. — Dar dacă foca este prea ténéră și a părăsit pe muma sa de curíndú, o coprinde unú felú de întristare și vędéndu-se în stare de sclavie este posomorítă, nemulțumítă, desgustatá de orí ce plăcere, refusă chiarú d'a mânca și móre în pucine zile.

A.

DUOE CALAMITĂȚI PUBLICE IN INDIA.

La necontentitulú resbellú ce se urmędă în India între ómenii și Moskitos (unú felú de țințarú), este tristú a vedea cum aceste lupte se urmędă totú d'auna în desfavóreá ómenilorú. Nici unú vestmíntú nu póte să apere acolo pe omú în contra mușcătorei acestei insecte, nici pantaloni de pele nu folosesc, déră cei făcuți de pândă grósă și albă, din contra atragú încă pe Maskitos asupra omului. Déră chiarú dacă arú găsi cineva o materiă protectóre în contra lorú, atunci totú remâne sermanulú capú accesibilú asemenea gátú și gulerulú cămășei și în măneci. Este într'adeverú ca cândú inamiculú a cuteđatú a intra în cetatea vestmíntelorú prin aceste găuri;

că este fricosú și e destulú d'o lovitură tare pe loculú unde se află, spre a'lú sdrobi; déră ce folosú aceste lovituri date Moskitosilorú, omulú o dá; ánsé acéstă methódă este atâtú de pucínú consolátóre, ca cum arú da cineva o palmă pe frunts spre a omóri o muscă care sta acolo!

O methódă mai bună este acolo, unú mare apărătorú în forma unuí suflătorú numítú Punkeh, care gonesce pe Moskitos; căci ei nu pot să resiste la cea mai mică suflare, așa de delicați suntú. Déră vai! Punkeh cere unú omú ca să o puia în mișcare și tocmai acestú omú devine prada cea mai teribile a Mosquitoșilor! O al-

tă methodă este acolo unŭ Polog de tulpanŭ pe-
ste patŭ. Precum întrebuițedŭ și la noi locui-
torii dela marginea Dunărei vara în contra țin-
țarilorŭ. Déră Masquitosi suntŭ așa de mici și
corpulŭ lorŭ așa de elasticŭ cō să stricōră prin
tulpanulŭ cellŭ mai finŭ și atunci vai; Căci e
mai bine să aibă cineva unŭ rivalŭ în casa lui
de câtŭ unŭ Masquitos sub pologŭ. Déră chiarŭ
supuindŭ că acestŭ pologŭ este destulŭ de desŭ
și bine închisŭ în câtŭ să nu intre nici unŭ Mos-
quitos, atunci acestŭ patŭ devine unŭ supliciu
pentru dormitŭ, căci căldura imensă a Indiei și
imposibilitatea unei suflări de viața a trece prin
pologŭ, produce o năbușală, care nu lasă pe
nici unŭ omŭ să dōrmă bine. Nici o dată, dice
voiajiorulŭ, nu voiŭ uita cea din tăiŭ nōpte cândŭ
am venitŭ la India. Este cunoscutŭ că Mosqui-
tosulŭ de la India preferă sângele Englețului,
care se vede că e multŭ mai plăcutŭ, de câtŭ
acella allŭ indianului. Déră între toți Engleții,
juncării nobili, bine nutriți, suntŭ victimele cel-
le mai allese alle Mosquitosilorŭ. Din nenorocire
eramŭ (dice călătorulŭ) și cu unŭ juncărŭ
nobilŭ și prin urmare bine nutritŭ și amŭ
sositŭ la Madras în timpulŭ cellŭ mai căldurosŭ.
Comandantulŭ ne a pusŭ acolo pe toți juncării
într'o casă vechiă servândŭ dreptŭ casarmă; a
sositŭ nōptea și éccă că am auditŭ o musică
pe care nu o voi uita în totă viața mea. Mi
s'a părutŭ pe urmă că Mosquitosi vędëndŭ ac-
cestă casă au intratŭ într'ansa, au cân-
tatŭ în corŭ unŭ cântecŭ de bucuriă, precum și
la noi unii ómeni cântă cândŭ se vędŭ în facia
unei mese bogate. În cete de sute și de mii,
aceste legiōne s'au adunatŭ, sburândŭ peste ca-
petele nōstre și observândŭ c'o mare atențiune
orī ce încercare amŭ făcutŭ spre a dormi, ca să
se arunce pe sermanele nōstre corpuri. N'amŭ
sciutŭ atunci nici de Punkeh, nici de pologŭ, și
vestmintele nōstre ușōre de vară ne a protegiatŭ
în contra mușcăturilorŭ acestorŭ diavoli, întoc-
mai precum proteje o cravată de lână unŭ gitŭ
în contra unei săbii turcesci. Dupō această nō-
pte infernală noi toți care ne amŭ culcatŭ séra
cu pele albă ca de fildeșŭ, ne amŭ sculatŭ di-
minșețā cu obrazu roșu ca allŭ unui bolnavŭ de vēr-
satŭ. Din nenorocirea nōstră cea mai mare, ne
a povățuitŭ cineva, ca să acoperimŭ obrazii
noștri umflați cu apă de vară. Dumneșeule!
crede că unŭ soldatŭ rusŭ cărnia corpŭ i se frē-
că cu sare dupō ce a priimitŭ câteva sute de
knute, nu pōte să sufere mai multŭ, de câtŭ
amŭ sufferitŭ noi atunci, mai cu sēmă cândŭ a-
cestŭ varŭ a intratŭ în ochii noștri, pînă unde
amŭ ajunsŭ Mosquitos. Ca dervișii dānțuitori din
orientŭ, amŭ dānțuitŭ ca nebunii și ne amŭ trāntitŭ
pe pāmēntŭ de durere. Numai o unsōre cu untŭ de
Macaser ne a liniștitŭ durera nōstre arđătoare.

Fiă care Europeanŭ cu pelea sa delicată și
fină, venindŭ în India, în anulŭ din tăiŭ, e supusŭ
acestorŭ suferințe. Numai mai pe urmă cândŭ
pellea lui s'a făcutŭ ca pergamentulŭ galbenă,
grōsă și nesimțitoare, cândŭ sângele lui dulce s'a
schimbatŭ într'unŭ sânge bilosŭ (amestecatŭ cu
veninŭ amarŭ), numai atunci Mosquitosulŭ 'lŭ
lasă în odihnă, séu să dicŭ mai bine, ellŭ a de-
venitŭ, nesimțitorŭ pentru mușcăturile lorŭ. Déră
și subsemnatulŭ de și nefindŭ juncăr nobilŭ
din armata Englețā a Indiei, totŭ așa putea și
eu a face o asemenea narațiune d'o nōpte, care
am petrecutŭ o suntŭ acum căți va ani pe unŭ
vaporŭ lângă Sulina la intrarea în marea
Négră. Tînțarii noștri, de și nu suntŭ ca Mosquitosi
Indieni, și n'au norocŭ a fi supuși angleți, tot credŭ
ca noi ómeni suntemŭ făcuți pentru dēnși și o
nōpte petrecută într'o societate de câteva mii de
țēnțari, nu este negreșitŭ coprinsă în momentele
plăcute alle vieței. Atātŭ mi aducŭ aminte nu-
mai că totă nōptea, toți passagerii din vaporŭ
domni și dōmne, au umblatŭ înbrăcați făcēndŭ cu
mānile în aerŭ, ca nisce Donchișoți, felurimi de
mișcări a goni inamiculŭ impertinentŭ, care
se vede că are obiceiulŭ unorŭ vechi funcționari
publici, care de câte ori 'i gonesce, vinŭ érași
la locŭ.

Biciulŭ allŭ duoilea din India, continuă vo-
iajiorulŭ nostru, este unŭ fellŭ de șōrece, care are
o odōre de moscŭ (*Ratus moschatus*; căci a-
cestŭ animalŭ orī ce atinge, primēscē mirosulŭ
seŭ de moscŭ. Déră reutatea acestui animalŭ
este atātŭ de mare, în câtŭ chiarŭ neavēndŭ fōme
mingesce totŭ vinŭ din pivnițe și tōte buca-
tele din cămară, în cât numai suntŭ bune de
nimicŭ din cauza odorei pătrundētoare de
moscŭ ce au priimitŭ. Odōrea acestui șōrece
este atātŭ de tare, în câtŭ s'a vędutŭ că o cu-
tiă cu 10-12 sticle de bere s'a stricatŭ și moscatŭ,
fiindŭ că șōrecele a trecutŭ numai o dată peste
dēnsele! Aceste animale umblă nōptea și pe lân-
gă pagubele ce facŭ în lăđile ómenilorŭ, nici
nu lasă pe nimini să dōrmă într'o casă unde se
ținŭ, asfelŭ de sgomotŭ infernalŭ facŭ acolo nōptea.

În Europa n'avemŭ acestŭ sobolanŭ mos-
catŭ, déră avemŭ câte o dată o altă calamitate
publică în salōnele nōstre, adicō nisce eleganți
așa de tare parfumați și moscați în câtŭ, cândŭ
intră într'unŭ salonŭ, totă lumea (mai cu sēmă
damele nervōse) începŭ să aibă o durere de
capŭ, care le strică tōte petrecherile soarelei.

Acești eleganți arŭ face bine a întreține în
Europa o societate d'aclimatațiune a șōrecilorŭ
moscați și fiă care să țină unŭ asemenea șōrice
(seŭ mai mulți dupō plăcere), care arŭ rampla-
sa cu timpulŭ pastiliile de moscŭ, pomadele de
moscŭ și arŭ fi d'o mare economiă pentru „ele-
gantii fōră monedă“, cum suntŭ mulți în lume. B.